

Johann Cothmann Johannes Ellisen

Disputatio Tertia De Praedestinatione In qua ... quaedam Adversariorum contra orthodoxam de Philanthropia Universali sententiam recensentur & ex Dei verbo refuntatur

Rostochii: Kilius, 1637

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn739709003>

Druck Freier Zugang

Vert.: J. Ellisen

Joh. Cöthmann / a
R. U. theol. 1637.

DISPUTATIO TERTIA
De
PRÆDE-
STINATIONE

In qua
Ἐρησφύγεια quædam Adversariorum
contra orthodoxam de Φιλαρθεαπία Universalī
sententiam recensentur & ex Dei
verbo refutantur.

Quam
AUXILIO DIVINO
PRÆSIDE
JOHANNE COTHMANNO,
S.S. Theol. Doctore & Professore καθόλου
publicè defendet
JOHANNES Ellisen/Eimbeccensis.

*In Auditorio Majori horis antemeridi-
dianis 4. Novembr:*

•(XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX)•

ROSTOCHII,
Excudebat NICOLAVS KILIVS, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. XXXVII.

VIRIS

Reverendo admodum, Clarissimo atq; Excell.
Dn. PAULO MULLERO,
S.S. Theol. D. celeberrimo olim in Acad. Helm-
stad. Prof. publ. nunc in aula Sereniss. ac Illustriss.
Principis ac Domini, Domini GEORGI, Ducis Brunsv. & Luneb.
Concionatori aulico primario, nec non Ecclesiarum per Provin-
ciam Calenbergensem Superintendenti sicut Generali,
ita vigilantissimo ac longè dignissimo.

NEC NON

Nobili atq; Praestrenuo,
Dn. JOHANNI Schwarzkopff/
Supremo Excubiarum praefecto meritissimo ac
vigilantissimo, Patrono & Sympatriotæ suo multis nomi-
bus singulariter suspiciendo.

UT ET

Spectatissimo, Prudentissimo ac Literatissimo
Dn. EBERHARDO Westermund
Arcis Ericoburgi in Ducatu Brunsv.
praefecto meritissimo.

Humanissimo item ac Civi apud Eimbeccenses oprimo
Dn. ANTONIO Ellisen/ Parenti
suo plusquam filiali *supra* æternùm hono-
rando & amando.

*Domini Mecenatibus suis Maximis & singularibus, Pa-
rentiq; honoratissimo & amantissimo*

Hoc Exercitium Theologicum ea qua par est humi-
litate, observantia & amore debito devotè
offert & consecrat

JOHANNES Ellisen.

Confirmata Assertionem orthodoxam nostratum Ecclesiarum superioribus disputationibus, consequens est (ut contraria juxta se posita clarius elucescant) considerare, contradicentium argumenta, quibus veritatem divinam impugnant. In genere distinctiones nonnullas producunt, quibus probare thesin suam volunt. *Beza* ad Acta Colloq. Mompel. loco de prædest. p. 169. inter vocationem externam & internam discrimen facit, & ait Deum vocationem internam, quam æternum & arcanum consilium vocat, nec Prophetis olim, nec Apostolis postea, nisi nonnunquam ex peculiari revelatione, patefecisse.

2. Respondeo: vocationem aliam posse dici externam: aliam internam dextro sensu concedimus. At juxta explicationem *Bezae*, ut & *Polani* aliorumq; negamus, Deum vocationem internam ita restringere, ut non omnes quos externè per suos ministros vocat, & ad gratiæ participationem invitat, non simul internè (respectu divinæ voluntatis & seriæ intentionis) vocet, & salutem eorum unicè expectat, juxta Scripturæ loca *Esa. 65. v. 12. Prov. 1. v. 24. 25. Matth. 22. v. 7. Job. 1. v. 9. & passim.*

3. Deinde & hoc insciamur, Deum vocationem internam nec Prophetis olim, nec Apostolis patefecisse. Christus enim omnia quæ audivit à patre (ad salutem nostram necessariâ) nota fecit Apostolis *Job. 15. v. 15.* qui illa aliis revelare debebant *Matth. 10. v. 27.* Unde iidem fatentur quod omne Dei consilium suis auditoribus revelaverint. *Act. 20. v. 27.* Ut nil dicamus sententiam hanc *Bezae*, Scripturæ perfectioni repugnare, quam tamen *Beza* ipse non obscure contra pontificios in Not. Major. N.T. ad locum. *2. Tim. 3. v. 16.* rectè defendit. Non verò *Beza* juvat *Jonæ* indignatio *Jon. 4. v. 2. 3.*

nihil enim aliud inde probatur, quam Prophetam hac in parte peccasse; quippe qui ex impatientia in hæc verba eruperit. Unde ipse Deus, interrogatione utens, quæ hoc loco vehem. eniffime negat conf. v. 9. hujus capituli *Amos 5. v. 25. Mich. 6. v. 3. Jonam increpat. v. 4.* Quod ipse piscator in Notis ad Prophetam Jonam non diffitetur dum ait: In Jona proponitur exemplum infirmitatis atq; imperfectionis sanctorum &c. Item: Jonas longè graviozem reprehensionem fuerat meritus.

4. Piscator modò allegatus aliud *ἡρησφύγετον* invenit, dicit enim ad locum illum insignem *Matth. 23. v. 37.* distinguendum esse inter *voluntatem Christi divinam & humanam*. Christum quidem dicere se Hierosolymitanos sæpenumero convertere voluisse, sed illud intelligendum esse de voluntate ejus humana, secundum quam tanquam minister circumcisionis fidefiter laboravit in convertendis Judæis identidem illis prædicando penitentiam & remissionem peccatorum. Et expressis verbis subjungit: Christum Hierosolymitanos non convertisse, quia non voluerit voluntate divina.

5. Resp. Piscator quidem satis audacter, Christum non nulla voluntate humana voluisse asserit, quæ voluntate divina noluerit, sed unde hoc suum commentum probabit? Christus ipse qui veritas est *Joh. 14. v. 6.* contrarium disertis verbis affirmat *Joh. 4. v. 34.* ajens: mens cibus est ut faciam quod vult is qui misit me, & perficiam opus ejus. Et doctrina quam Christus proposuit, eadem fuit cum doctrina patris *Joh. 7. v. 16.* Unde Christus quæ audit à patre, hæc locutus est in mundo, *Joh. 8. v. 26. 38. v. 14. v. 24.* Et collatio locorum testatur, Christum non tantum ut hominem, sed & ut Deum, conversionem Hierosolymitanorum seriò voluisse quando *Luc. 11. v. 49.* dicitur sapientiam Dei dixisse, quod cives Hierosolymitanos congregare voluerit: conf. ipsum Calvin. in Harmonia Evang. p. 291. Et *Luc. 7. v. 30.* Pharisei consilium Dei (non solum humanæ Christi naturæ) sprevisse dicuntur, videantur alia loca. *2. Reg. 17. v. 13. Jer. 29. v. 19. c. 44. v. 4.* & passim. Hinc ipse Gualterus in locum *Matth. 23.* Piscatorem refutat inquiens: Quoties volui &c. quasi dicat: non nunc demum incipio. Olim sub Abrahamo, capì *Genes. 17.* sub aliis patribus sub Mose Prophetis, tandem ipse homo factus sum: Ipse

Beza

Beza in h. l. quamvis Piscat. astipulari videatur, explicando locum de externo ministerio; tamen allegatum effugium refellit dicendo: Christum jam inde à promissione Abrahamo facta (quando nondum homo erat *Gal. 4. v. 4.*) de servanda gente Judæorum sollicitum fuisse. Marloratus explanationem Piscat. iridem infringit ita in h. l. ajens: Christus non de suo tempore loquitur: sed significat se id & antequam esset homo natus saepe voluisse.

6. Consideretur autem Piscat. sententia paulò exactius & cuius magna ejusdem absurditas patebit. Dicit Piscator Christum voluntate humana quædam voluisse, quæ non voluit voluntate divina. Anne ergò voluntas Christi humana divinæ contraria? Et quomodo illius voluntas aliud quid velle potuit, qui nos quotidie orare vult *Matth. 6. v. 10.* & *Luc. 11. v. 2.* ut fiat voluntas patris? Respondet Piscator moraliter nunquam voluntatem Christi humanam divinæ fuisse contrariam, At Logicè contrariam interdum fuisse, quatenus Christus voluntate humanâ voluit, quod voluntate divina noluit. Respondeo petitur principium, & incertum per æque incertum probatur; negamus enim Christum secundum naturam humanam quædam voluisse, quæ non voluit voluntate divina; id enim asserens Christum non sine insigni impietate peccatorem constituit, contra Scripturam *Job. 8. v. 46.* *Hebr. 4. v. 15. c. 7. v. 26.* verè enim dicit Calvinus in Harm. Evang. p. 329. Nam si unica boni & æqui regula est Dei voluntas, sequitur affectus omnes qui ab eo dissident, esse vitiosos. Et ita quantum in se est totum redemptionis nostræ opus infringit: si enim vel uno tantum Christus pollutus fuisset peccato, non potuisset redemptionis nostræ *λύτρον καὶ ἀντιλύτρον* perfolvere; (utpote ipse indigens redemptore) quod tamen Scriptura affirmat. *Matth. 26. v. 28.* *1. Tim. 2. v. 6.*

7. Distinctio Piscat. dubium hoc non dirimit, si enim verum esset Logicè interdum voluntatem Christi humanam divinæ fuisse contrariam, id est, explicante Piscatore, Christum voluntate humana voluisse, quod voluntate divina noluit, tum certè ex illa contradictione Logica: Homo vult, Deus non vult, indubitato infertur contrarietas moralis, proinde non sine blasphemia voluntas Christi humana Logicè divinæ dicitur contraria.

8. Et patet rei veritas illustratione exempli, *περὶ τῆς ἀπορίας*. Deus dederat mandatum de non comedendo fructu vetito. Voluntas ergo Dei seria fuit, ne homo comederet ex arbore vetita. Hominis à Diabolo seducti, vide. *2. Cor. 11. v. 3.* voluntas huic contraria fuit. Nascitur hinc primo contrarietas Logica: Deus non vult, At homo Diabolo auscultans vult. Posita autem contradictione illa Logica, statim subsequitur contradictio moralis sive Ethica, dum homo eligit quod Deus certà lege vetuit. Et ita in omni peccato sese res habet, sicut ex inductione rem hanc penitius expendenti, constare poterit.

9. Pro syllogismi Piscat. duo sunt. Primus petit principium; conversionem enim Judæorum Christum voluntate humana voluisse; voluntate autem divina noluisse, gratis dicitur, sicuti ex locis *Thef. 5.* allegatis videre licet. Quibus addi possunt *Esa. 63. v. 10. Jer. 18. v. 11. 12. Zach. 7. v. 9. 10. 12.*

10. Secundus agit de transitu poculi seu omissionis passionis *Matth. 26. v. 39.* ubi putat Piscator voluntatem Christi humanam respectu subeundæ passionis, divinæ Logicè fuisse contrariam. Respondeo contrarietas Logica hoc loco ostendi nequit, oratio enim sive petitio Christi non est absoluta, sed ipso fatente Piscatore conditionalis: ut si possibile sit genus humanum aliter posse expiari, quàm ut ipsum oporteat mortem non simplicem sed satisfactoriam, sive iram Dei propterea gustare: pater alium satisfactionis modum decernat. Hinc ergo voluntatis Christi humanæ ac divinæ sequitur distinctio, non verò Logica contrarietas. Quod vel ipse Beza in Notis ad hunc locum agnoscit, quando ita ait: Quod additur non significat repugnantiam voluntatum, quæ peccato non carnisset: sed *diversitatem, quæ per se vitiosa non est*, ne in hominibus quidem, & insuper ex Scripturarum collatione evidenter patet, nullam hinc voluntatis Christi ac Patris esse contrarietatem; testatur enim Christus ipse se propterea in mundum venisse, ut daret animam redemptionem pro multis *Matth. 20. v. 28.* Et Paulus humilem illam obedientiam Christi nobis imitandam proponit *Phil. 2. v. 9.* Imo tantum abest Christum passionem averlatum fuisse, ut potius animo promptissimo illam nostri causa subierit, quemadmodum auctor Epist. ad

Hebr.

Hebr. ex Psal. 40. v. 8. 9. 10. r. 10. v. 8. 9. eleganter probat, inducendo Christum ceu gigantem, qui viso hoste non trepidet aut fugiat, sed adversarium suum animo imperterrito expectet, eumq; adoriatur. Ecce adsum, inquit, ut faciam Deum voluntatem tuam. Ad quæ verba Pareus in commentario hujus loci rectè inquit: Christus corpore humano indutus quasi servus aure perforata obedientissimus, offert se Deo Patri ad obsequium præstandum. Ita finem incarnationis suæ docet hunc esse, ut voluntatem Patris faceret. Post pauca: præcipue voluntatem Dei specialem, ut impositum sibi munus Mediatoris promptè exequeretur, patiendò & moriendò pro generis humani peccatis. Item: Filius summa voluntate & obsequio munus sibi delegatum obiit nostræ salutis causa &c. Hæc Pareus. Ipse Piscator sui oblitus locum *Hebr. 10.* ita exponit. Commemorat duo de sacerdotio suo: primum vocationem sui à Patre. Deinde promptum suum obsequium in vocatione illa administranda. Et post paucas lineolas: promptus & paratus sum ad fungendum illo meo sacerdotio ad quod tu me vocasti. Ipse ergò Piscator cum fateatur Christum promptum ac paratum ad subeundam passionem fuisse, cur fingit contrarietatem Logicam?

ii. Atque sic hæcenus duo adversariorum nostrorum effugia consideravimus. Tertium est, quod vocationem aliam dicant esse *efficacem*: aliam verò *inefficacem*, ita *Polan. Lib. 6. Syntag. cap. 32.* Respondeo vocationem aliam sano & sobrio sensu esse efficacem, & aliam inefficacem nemo negat, aut negare jure potest, insipientem quippe contraria redargueret experientia. Verum illud dependere respectu vocationis inefficacis ab ipso solo Deo negamus. Falsum enim est vocationem quandam dici inefficacem; quia Deus decreverit certas creaturas rationales præterire ut loquitur *Piscat. Vol. 2. diss. Loc. 12. de prædestinat. & Vol. 3. diss. 30.* Sicuti enim omnes ad sui imaginem Deus condidit in Adamo *Gen. 1. v. 27.* Ita quoq; omnes nemine excepto in Christo restauravit dicente Apostolo *Rom. 1. v. 18. 19.* Vocatio ergò quæpiam dicitur in efficax; quia homines seipfos indignos reddunt vita æterna, oblatam gratiam respuentes *Act. 13. v. 46.* ac fidelibus Christi ministris contradicentes *Act. 18. v. 6.* imò ipsi Spiritui sancto resistentes *Act. 17. v. 5.* ac corda sua & facies obdurantes.

rantes *Jer. 5. v. 3. Zach. 7. v. 12.* Deus interim serio vult quos verbo suo vocat venire *Matth. 22. v. 3.* de quo loco ipse Calvin. ait *Lib. 3. Inst. c. 24. §. 8.* Est enim universalis vocatio, qua per externam verbi prædicationem omnes pariter ad se invitat Deus. Et vocationem illam etiam à parte Dei fuisse efficacem respectu seriæ voluntatis divinæ patet ex panis vocationem contemnentibus immisissis *v. 7.* Unde eleganter ait *August.* Responsione ad articulos falso sibi impositos, p. 823. Qui spreverunt voluntatem Dei invitantem, voluntatem Dei sentient vindicantem. Ex dictis constat solam atq; unicam causam impellentem reprobationis non esse divinam voluntatem, ut tamen loquitur *Piscat.* antè allegabo loco *Thef. 60.* Dicimus enim cum *August.* ex *Tom. 7. pag. 816.* Quod multi pereunt, perentium est meritum. Et p. 817. omnium quidem hominum Deus creator est, sed nemo ab eo ideo creatus est, ut pereat: qui a alia causa est nascendi & alia pereundi. Ut enim nascantur homines, est beneficium: ut autem pereant prævaricatoris est vitium.

12. *Beza* aliud causæ suæ malagma quærit *Resp. ad Acta Colloq. Momp. p. 173.* dum inter voluntatem signi & beneplaciti distinguit. Et voluntatem signi patefactam. Beneplaciti Secretam appellat. *Zanchibius Lib. 3. de Nat. Dei cap. 4. p. 254.* eandem distinctionem his proponit verbis: prior illa & absoluta voluntas in Scholis appellatur voluntas beneplaciti: quod sic simpliciter placeat Deo, fieri hoc aut illud proinde hæc proprie appellatur voluntas Dei. Altera dicitur voluntas signi, quod scilicet præcepta & promissiones, cum conditione præceptorum servandorum signa sint, Deum sic velle: quanquam non semper & in omnibus simpliciter vult, quod mandat aut promittit. Et illud *Beza* vocat dolum bonum, quando voluntate signi sive exterius patefacta, vult aliquid, quod voluntate beneplaciti non vult.

13. Distinctio inter voluntatem signi & beneplaciti quo sensu tolerari queat explicantem vide sis *Meisn. in Anthropol. disp. 17. Thef. 25. & seqq.* Sensu verò *Zanch. Beza* & aliorum distinctio hæc repugnat multis modis fidei analogiæ. Deus namq; verax est, unde dicitur *ἀληθινός 1. Thef. 1. v. 9.* cum igitur voluntate signi se velle omnium misereri aperte & verè profiteatur *Rom. 11. v. 32.* Manus suas extendat

tendat ad populum contra dicentem *Rom. 10. v. 21.* & vocet venire recusantes *Prov. 1. v. 24.* falsum est eundem Deum voluntate beneplaciti interveniente lapsu Adami, tot gentes unâ cum liberis eorum infansibus, absq; remedio horribili aliquo decreto, æternæ morti involvisse, quod tamen *Calv. existimat. Lib. 3. Inst. 1. c. 23. §. 7.* imo velle (eodem interveniente decreto) horribili, impios perire *§. 8.* quia conditus sit homo, in eam cui subjacet calamitatem *§. 9.* Et Deum reprobos eo destinasse, ut nunquam gratiæ qua ferventur, vocationis nimirum, fidei & justificationis participes fiant ut *Zanch. loquitur Lib. 8. de Nat. Dei hap. 2. p. 554.*

14. Et consideret quis in vera pietate distinctionis sensu adversariorum intellecta summam absurditatem, imò impietatem: annon enim hoc pacto Deus esset bilinguis, sibiq; contrarius, qui revelato verbo paternam suam voluntatem signo verbi divisi exponeret. Interim tamen voluntate oeculta ipso tandem exitu rem patefaciente, ut loquitur *Beza*, nolit id præstare quod promisit. Quid de homine diceremus (licet hoc hodie multis valde sit familiare) si juramento affirmaret, aliisq; signis se proximo suo bene cupere indicaret; interim tamen re ipsa extremum illi minaretur exitium. Et quamvis os nectar promat; mens tamen aconita vomat. Laus in dictis, fraus in factis. Annon ipse homo esset Joabo & Judæ proditori similimus, ore exosculantibus, sed manu interficientibus 2. *Sam. 20. v. 10. Matth. 26. v. 49.* Quid de Deo nostro benedicto in secula *Rom. 9. v. 5.* dicemus? anne illi hoc attribuemus, quod ego dum cogito solum, merito exhorresco!

15. Argumenta *Beza* distinctionem hanc confirmantia hæc sunt, 1. producit locum *Genes. 22. v. 2. & 12.* verba *Beza* ita habent: Deus voluntate signi, sive exterius patefacta, non tantum vult, sed etiam jubet *Isaacum* à Patre maçtari: voluntate verò beneplaciti, ipsi *Abrahamo* ad tempus ignota, voluit duntaxat *Abrahami* fidem illa tam insigni obedientia explorari. Resp. exemplum allegatum materiæ qua de controversia est, non quadrat. 1. differt objecto. quod est in hoc loco corporale; externa scilicet obedientia de maçtando filio. In locis controversis autem spirituale; agitur scil. de salute hominum æterna, & quaritur anne Deus illam serio promotam cupiat, sicuti

ensibil

B

reve

revelato verbo per ministros indicat. *Cor. 2. v. 20.* 2. Magna differentia est in fine & effectu utriusq; rei. In allegato loco sub voluntate signi paternus occultatur affectus, non autem hostile latitat odium, seu sanguinarium & exitiosum beneplacitum. 3. Exemplum allegatum singularem aliquam respicit personam cujus insignem obedientiam Jehova mundo manifestare, eandemq; certa ratione imitandam proponere voluit. In locis controversis cum maxima mundi parte agitur, & num Deus illorum salutem serio voluntate signi sive revelata expetat inquiritur. 4. Ratione durationis in allegato loco magna cernitur diversitas. Statim enim voluntas Dei seria, perspecta vel potius manifestata Abrahami obedientia, fuit patefacta *v. 12* proinde 5. Distinguendum est inter *mandatum Dei serium ac probatorium*. Mandatum de immolando filio unico Isaac, non fuit serium, id est, Deus non voluit actualem filii Abrahami legitimi immolationem, sed duntaxat Abrahami, omnium credentium Patris obedientiam ac præcellens robur fidei mundo patefacere voluit, nobisq; ad Deo obediendum calcar addere *Rom. 4. v. 13.* Unde Epist. ad *Hebr. c. 11. v. 17.* Deum Abrahamum tentasse (tentatione vid. probationis *Joh. 6. v. 6.*) dicitur. Et radix מִצְוָה in pihel tentavit periculum fecit, significat *Deut. 6. v. 16. c. 13. v. 4. Esa. 7. v. 12.* & passim. Unde 70. Interpretes $\text{Ὁ Θεὸς ἐπείρασε τὸν Ἀβραάμ}$ textum reddunt. Unde ipse Beza in Notis ad. N. T. Deum explorasse Abrahamum affirmat.

16. *Piscator* in Notis ad amicam collationem Vorstii *sect. 100.* *¶ 101.* respondet, tam fuisse hic mandatum quam tentationem, quia textus utrumq; per se, & absq; ulla comparatione testetur. Resp. Rivetus in h. l. expresse dicit & verè quidem Deum non intendisse executionem, sed tantum voluntatis Abrahami requisivisse propensionem & dispositionem ultimam ad actum. Et *Piscat.* ipse in Not. ad h. l. ait. Deum tentasse Abrahamum, hoc est explorasse fidem illius. Non igitur à parte Dei, comprobante id eventu, *v. 12.* mandatum respectu actualis immolationis serium fuit, quamvis Abrahamus id non aliter intellexerit. Quia rectè dicente pareo in cap. 11. ad Hebr. mandatum fuit πείραξις exploratorium. Unde Epist. ad Hebr. Abrahami intentionem, promptam voluntatem & obedientiam considerans

siderans, Abrahamum filium Isaacum obtulisse (in animo suo & quantum in se) affirmat. Anne autem par est ratio Dei, in negotio nostræ salutis nobiscum agentis, quando patefacto verbo, id est voluntate signi, se non delectari interitu nostro ait, interim voluntate beneplaciti, vel ut Beza ait occulta, exitu id patefaciente, nolit omnium hominum salutem?

17. 2. Ex loco *Exod. 32. v. 9.* Beza suam distinctionem probat Exarscetur furor meus adversus hunc populū & absumam eum. Vis argumenti à Beza formati hæc est. Deus voluntate signi minatur populo *πυρολεθραίω*; quam tamen voluntate beneplaciti non intulit. Resp. Deus populo fædus suum irritanti, ac à verâ via per Mosen ostensa recedenti interitum comminatur. Illa verò comminatio exceptionem precum ac poenitentiae tacitè includit. Sicuti solet Scriptura in promissionibus, ut & comminationibus conditionem poenitentiae & impoententiae sæpe subaudire ut h. l. & *Jon. 3. v. 4.* & passim. Quamvis & aliis in locis conditio illa expressè ponatur vide *Jer. 18. v. 1. Lev. 26. v. 41. 42. 43. Ezech. 18. v. 21. 2. Par. 7. v. 14. Apoc. 2. v. 5. 22.* Nisi ergò Moses precibus suis iram Dei mitigasset *v. 9. 12. 13. 14.* & p̄ in Ecclesia adhuc residui, justissimo Zelo contra Idololatrias exarsissent *v. 26. 27. 28. 29.* tum quod Deus comminatus fuit. *v. 9.* executus sine dubio fuisset, nihil ergò præsidij Beza allegato loco habet, cum utrobique magna sit diversitas.

18. 3. Beza ait: Deus jubet Esaiam annuntiare mortem Ezechiae *2. Reg. 20. v. 1. Esa. 38. v. 1.* Respon. nulla hic discrepantia inter voluntatem signi ac beneplaciti, sed amica harmonia. Si dixeris: cur ergò non moritur Ezechias? Respon: quia precibus suis ex vera fide profectis conf. *Matth. 21. v. 22.* vitæ impetravit prolongationem. Deus promisit pietati præmium *1. Tim. 4. v. 8.* ac precum exauditionem *Esa. 65. v. 24. Psal. 145. v. 18.* Nam multum valet precatio iusti *Jac. 5. v. 16.* Cum itaque Ezechias vitæ suæ petijisset prorogationem. Illam utique à Deo obtinuit; hanc enim habemus *παρηγορίαν* quod si quid petierimus secundum voluntatem ejus audit nos, inquit Johannes *1. Epist. c. 5. v. 14.* Quid verò hoc ad distinctionem signi & beneplaciti sensu Adversariosum nostrorum intellectam, in negotio nostræ salutis!

19. *ca.* Beza ita colligit ex *Jon. 3. v. 4.* denuntiat Ninevitis inter-
tionem intra diem quadragesimum. Nihil tamen exequitur Deus.
Num. quod aliter sentiret, quam loqueretur? vel quod sententiam
postea mutarit? Quod enim illos poenituit, quo medio Deus non im-
plevit, quod denuntiabat, ipsis datum fuit per gratiam, ab eo ipso,
qui hæc illis denuntiabat: neq; hoc illis dedisset, si exequi denuntia-
tionem voluisset: quod si voluisset, utiq; immutabiliter fecisset.
Quid igitur: nempe hominum respectu duplex hic fuit voluntas &
quidem una, nempe signi seu patefacta alteri arcanæ repugnans, quæ
non nisi ipso exitu apparet. Hactenus Beza:

20. Respondeo 1. repetendo distinctionem *Thef. 17.* propo-
sitam, comminationes scil. Dei hypotheticè esse intelligendas. Ninivi-
tis igitur prædicatur subversio, sed tacita subauditur conditio poeni-
tentia, quæ *Jer. 18. v. 7. 8.* expressè ponitur. Quod si Ninivita in pec-
catis ac malitia in conspectum Dei ascendentibus *Jon. 1. v. 2.* perre-
xissent, utiq; subversa eorum civitas juxta Prophetæ vaticinium fuisset.
Quia verò ad prædicationem Jonæ respuerunt *Matth. 12. v. 41.*
& variis signis & indicis veram & non simulatam poenitentiam de-
monstrarunt *Jon. 3. v. 6. 7. 8.* ac à via sua pessima conversi sunt *Jon. 3.*
v. 20. poenituit Jehovah ejus mali, quod se Ninivitis immisiturum per
Prophetam dixerat. Quod ergò Deus non sit executus quod com-
minatus fuit, ejus ratio non est quærenda in discrepantia voluntatis
signi & beneplaciti, sed in vera Ninivitarum conversione. Ninive
peccatis immersa erat subvertenda, tollè subversionis causam, peccata
illa magna, majora, maxima, & non amplius cur Ninive tum tem-
poris non sit subversa ambiges.

21. Excepit Beza datum Ninivitis per gratiam quod sint conversi.
Respondeo concedimus conversionis gratiam Ninivitis esse Deo per
Jonæ prædicationem concessam, quam tamen cum maxima mundi
parte rejicere potuissent. Quid verò inde inferitur? ex antea enim
diebus satis superq; constat, quæ ratione Deus Ninivitarum ever-
sionem prædixerit, & quæ causa, non subsecuta *navore de lais* fuerit.
Sed pergit Beza excipere hoc modo: Si exequi denuntiationem vo-
luisset, utiq; immutabiliter fecisset. Respon. procedit argumentatio
ex hoc fundamento, quasi omne illud quod Deus vult, statim indiffe-

renter

renter fiat. Proinde distinctio hęc attendenda est, ut discernamus illa
 quę Deus absolute, sine ulla interveniente conditione vult, & quę ac-
 cedente certa conditione implere decrevit. De voluntate absoluta
 verum est quod dicitur *Psal. 115. v. 3.* Quęcunq; voluit fecit. Hoc
 modo Deus decrevit in novissimo Die omnes homines resurgere
Act. 24. v. 15. & coram tribunali Christi siffere *Rom. 14. v. 10.* id suo
 tempore implebit, non habito respectu fidei hominum aut incredul-
 itatis eorundem. Alia autem ratio voluntatis ordinatę, ibi multa
 quę Deus fieri serio vult, non implentur. Sic Deus voluit ne Adam
 ac Eva commederent ex fructu vetito *Gen. 2. v. 17.* quod tamen ma-
 ximo totius humani generis incommodo factum est *Gen. 3. v. 6. 7.* Deus
 homines vocat. Ergo eos venire vult, & tamen homines venire re-
 cufant ac consilium Dei despiciunt *Prov. 1. v. 24.* & vocanti Deo non
 respondent *Esa. 65. v. 12.* Invitat ad nuptias spirituales venire nolen-
 tes *Matth. 22. v. 2.* facit Cęenam magnam & vocat multos, sed invi-
 tati sese excusant *Luc. 14. v. 16. 18.* & seqq. vult Phariseos baptizari à
 Johanne, sed illi contempto Dei consilio, contra voluntatem Dei non
 baptizantur. Ex his & aliis Scripturę sacrę exemplis liquido con-
 stat, non semper illud fieri quod Deus certa cum conditione impleri
 vult. Falsum itaq; est, quod Beza dicit: Deum quod attinet, nun-
 quam aliud voluit, nisi quod etiam fecit. Voluit itaq; Deus, ut ad lo-
 cum nostrum revertamur, denuntiationem à Propheta institutam
 exequi, sed in Ninivitis peccantibus, non verò poenitentiam seriam
 agentibus.

22. 5. Argumentatur Beza hoc modo: simpliciter cum Abraha-
 mo & ejus sobole pactus, aperta & communi voluntate signi. Ismae-
 lem beneplaciti voluntate repudiavit. Respon. contradicit Beza a-
 pertę Scripturę; pactum enim singulariter respicit non Ismaelem ex
 ancilla, sed Isaacum ex Sara natum, interprete ipso Jehova *Gen. 17.
 v. 21.* & Paulo *Rom. 9. v. 7.* qui propterea dicitur filius promissionis
Rom. 9. v. 8. & unigenitus *Hebr. 11. v. 17.*

23. Tandem 6. producit Beza exemplum Esavi, de quo ita ait: Sic
 Esavum primogeniturę quoq; nascendi donatum & ipsius sobolem
 benedictione fęderis privavit. Respondeo 1. Volenti non fit inju-
 ria. Quod ergo attinet jus primogeniturę, quia illud volens Esa-

vus vendidit. *Genes. 25. v. 31. 32. 34.* atq; ita seipsum illo bono priva-
vit, privatio illa primogenitura, Deo ascribi nequit. Quod ex Epist.
ad *Hebr. c. 12. v. 16. 17.* palam est ubi expresse dicitur, Esavum Unico
edilio ius primogeniti permutasse ac vendidisse. Unde *Pareus* recte
incusat Esavum in *cap. 25. Gen.* Quod graviter peccarit partim in-
temperantia gula, vecordia, vilitate animi, ingratitude, impietate,
impenitentia. Et subiungit: Est ergo Esau imago hominum car-
naliu, qui tantum quæ ventris sunt curant, cœlestia & divina susq;
deq; habent, quorum ingens semper fuit & nunc est numerus, qui
dicunt, quid mihi primogenitura? quid juvat pium esse: probitas
laudatur & alget, edamus, bibamus, cras moriemur. Hactenus *Pa-*
reus. 2. Quousq; Esau benedictione fœderis privatus sit, illud
volente Deo ex professo futura Disputatione exponemus. Proinde
hic finientes, Patri misericordiarum devotè supplicamus, ut nos
omni benedictione spirituali beet & ex hoc miseriarum valle

liberatos æternum secreet.

COROL-

COROLLARIA

Veritatis ergò disputationi adjecta.

1.
Legem Moſis eſſe fundamentum Prophetarum, Chriſti
& Apoſtolorum docet Theologus, non, qua talis, Phi-
lologus.

2.
*Alloſiſis ſive enallage, ſeu permutatio ſive discrepan-
tia generis in Scriptura S. Vet. & Nov. T. obſcetas & evi-
dentes rationes fundamentum habet. Nos ergò cum pra-
ſtantiffimis Philologis, ac cordatis Theologis, dictam alloſiſin
non pro ficta opinione, multo minus pro re mortua habe-
mus; ſed Spir. S. hoc loquendi genere utentem, & nobiſcum in
Scriptura ἀλλοίως loquentem agnoſcimus, nec cauſas ullas
ſufficientes neganda ἀλλοίως videmus.*

3.
*Qui in explicanda Scriptura ruſticos imitantur, imo
imitandos eſſe publicè inculcant, & diſcipulis ſuis tanquam
regulam commendant, illi partim imperitè, partim judaicè
atq; ſic minus orthodoxè Scripturam exponere quandoq; ne-
ceſſum habent. Quamvis autem ſenſus literalis ſtudioſè
& magna diligentia ſit retinendus, modò illum antecedentia
& conſequentia, contextus, loca paralela, & fidei analogia
admittat; videndum tamen accuratè, ne ruſticis ſimiles ni-
mis curioſè in apicibus ſyllabarum & verborum hæreamus,
ſed interpretationis Scripturae regulas, ruſticis ignoras, accu-
rato verò Scripturae interpreti perſpectas, diligentius excu-
tiamus.*

4. Manus

40
Manus, Brachium, oculos, aures, digitum, Deo in Sa-
cris literis saepe tributa legimus; illa tamen non proprie, sed
per ovyngratōs Scriptura familiarem, cum orthodoxis in-
terpretibus intelligimus; fundamentum enim Phrasologiae
(cum à priori Deum cognoscere non valeamus) à nobis de-
sumitur; quamvis res ipsa Phrasi indicata eminentissimo no-
bis, in comprehensibili modo; adeoq̄ primario & principaliter
in ipso Deo fundetur. Et licet explicatio quadam (Deo hac
proprie tribui) tolerabilis dari posse alicui videatur; caven-
dum tamen à Phrasi utpote qua non sapit ὁ μὴ πῶν ὕμνων
τοῦ ἰσχυροῦ. Proinde sedulo monendi sunt Studiosi, ne hanc imi-
tentur loquendi formulam, utpote in Ecclesiâ novam &
inauditam, imò apud inruditos sine dubio scandalosam.

5.
Qui sextum Levit. Cap. 18. v. 11. ita reddunt, ut nu-
ptias comprivignorum novo inter Parentes partu praesente,
contrahi non posse vi legis ibidem latae, putent, illi multis in-
volvuntur difficultatibus, ex quibus quomodo se extricare ve-
lint, audire haecenus non licuit. Ut verò methodicè questio-
nem hanc proponamus, initium hujus rei non est faciendum
à versione; utpote suspecta & ἰδὲ νεωτέρων concinente.
Si quis ergo serio hac de re disputare, & in veritatem in-
quirere satagit, necessum habet absurda ex illa versione pro-
manantia considerare, quorum primum hoc est: illos qui
nec sanguinis propinquitate, nec primi generis affinitate
conjuncti sunt, quos inter etiam nullus linea ascendens &
descendens datur respectus, illos inquam, jure naturali
(Lev. 18. enim non agitur de prohibitione ceremoniali aut fo-
rensi, ad solos judaeos spectante) matrimonium contrahere,
prohiberi. Quae assertio paradoxum continet eruditarum
aucto-

auribus ingratum. Cum enim prohibitionis Mosaica fundamentum sit, cum consanguinitas, cum proprie dicta non late vagans affinitas, ac linea ascendens & descendens respectus & consideratio; tolle illas prohibitionis causas, & sustulisti ipsam in Levitica lege expressam prohibitionem. Deinde si nuptiae allegatae sunt illicitae. Ergo aut sunt nefariae aut incestuosae; de istis enim duobus prohibitionis generibus lex Levitica agit tantum, ut apud eruditos in propatulo est. Neutram autem reperire licet, in conprivignorum nuptiis, ut intelligenti ὁ Φαύλο Φαυεπίος constat. Tertio. Nondum actu praesente novo partu conprivignos copulari posse largiuntur contradicentes. Ponamus ergo jam ante nuptias inter conprivignos rite celebratas, quas postmodum, divina accedente benedictione, novus sequatur partus. Anne illius praesentia matrimonium legitime contractum dissolveret? Excipitur de illo causa non esse sermonem, bene est; sequitur tamen immortale ex illa sententia. Proinde boni disputatoris est, non tantum Thesin considerare, sed etiam consequentias, inde deductas expendere. Et quae so decur mihi diversitas inter utrumque casum. Si namq; novi partus praesentia impedit, prohibente iure naturali (de illo enim solo quaestio est) nuptias, cui non partus subsequens, illicitum redderet conjugium rite antea contractum: posita enim causa in actu, nec impedita, necessario sequitur effectus. Positio igitur sive praesentia sobolis si ex lege naturae impedit matrimonium contrahendum, cur contractum non redderet illicitum? Regeri posse video: multa impedire nuptias contrahendas, quae non dirimunt contractas. Resp. Illud suo loco in aliis casibus verissimum est. At in prohibitione juris naturalis non procedit, ut per se liquet. Quarto iura imperatoria, ut & bene constituta consistoria Invariata Augustana Confessione addicta, nuptias has,

C

utpote

utpote jure naturali (deficiente sanguinis propinquitate, & primi generis affinitate, ut & linea ascendens & descendens respectu) non prohibitas, concedunt. Quantum vero crimen legibus imperatorii, ac bene constitutus consistoriis impingeretur, nuptias lege naturali ac jure divino prohibitas concedentibus! Lex divina magnitudinem & gravitatem peccati contra gradus prohibitos Lev. 18. commissi exponens, ait: terram propterea fuisse pollutam, adeo ut habitatores suos evomuerit. Jureconsulti ac consistoria nuptias contra gradus Lev. 18. scienter contractas, non mereri nomen matrimonij affirmant, & contrahentem tales nuptias, infamem pronuntiant, eoque ipso excommunicandum & relegandum censent, ipsiusque bona confiscanda perhibent. Quomodo ergo nuptias contra gradus hos contractas approbare salvam conscientiam possent. Faciens & consentiens eadem poena digni sunt, dici solet ex Apostolo Rom. 1. v. 32. obtenditur versio Lev. 18. v. 11. sed initio dictum est, illam esse controversam & principium petere. Boni ergo disputatoris leges hic observanda sunt; ne scilicet illud, quod in *νεώτερον* continet, loco probationis & fundamenti ponatur. Versionem enim quod attinet notissimum est multos lingua Hebraea, vel ipsa invidia teste, peritissimos, textum ita reddere, consideratis dubio procul allegatis difficultatibus, ut sententia nostra non obsit, quod inductione probare, urgente necessitate possemus. Concludimus ergo nuptias comprivignorum, novo licet partu actu intercedente jure Lev. 18. v. 11. iam est naturali non esse prohibitas, quod demonstrandum erat.

SOLI DEO GLORIA.

Posset, si vellet, Divina Potentia salvos
Reddere damnatos, salvos damnare valeret
Contra, Nonnullos complecti posset amore,
Nonnullos odisse, suis si viribus uti (tim,
Vellet, Sed non vult, Nam non valet omnia sal-
De se quæ fieri possunt: sed justus & æquus
Cum fiet, & Clemens, ex æquo diligit omnes
Odit peccantes, adamat pietate Fideq;
Conspicuos; beat hos, illos adjudicat Orco.

Hoc, Ellisiade! Rosei præclara Lycæi
Portio! sub clypeo satagis defendere clari
COTHMANNI, simul ac doctè disquirere docto
Dogmate de docti, doctis dubioq;, novoq;.

Macte animo Juvenis! Conatu macte de-
Sicut, si silices collidas, elicis ignem; (cente!
Sic, si contuleris pugnancia dogmata, verum!

Amica manu adproperabat

G E O R G I U S Krugl Phil.
& Medic. Doctor.

auribus ingratum. Cum enim prohibitionis Mosaicum sit, cum consanguinitas, cum proprie dicta vagans affinitas, ac linea ascendens & descendens & consideratio; tolle illas prohibitionis causas, liti ipsam in Levitica lege expressam prohibitionem inde si nuptia allegata sunt illicita. Ergo aut sunt aut incestuosa; de istis enim duobus prohibitionis g lex Levitica agit tantum, ut apud eruditos in propa Nentrum autem reperire licet, in conprivignorum n intelligenti $\Phi\theta\lambda\mu\phi\alpha\sigma\epsilon\omega\varsigma$ constat. Tercio. Non presente novo partu conprivignos copulari posse la contradicentes. Ponamus ergo jam ante nuptias in privignos ritè celebratas, quas postmodum, divina a benedictione, novus sequatur partus. Anne illius p matrimonium legitime contractum dissolveret? Ex illo causa non esse sermonem, bene est; sequitur tamen ex illa sententia. Proinde boni disputatoris est, tum Thesis considerare, sed etiam consequentias, in otas expendere. Et quaso detur mihi diversitas inter que casum. Si namq. novi partus presentia impedi bente jure naturali (de illo enim solo questio est) nu non partus subsequens, illicitum redderet conjugium tea contractum: posita enim causa in actu, nec impe cessorio sequitur effectus. Positio igitur sive present si ex lege natura impedit matrimonium contrahenda contractum non redderet illicitum? Regeri posse vide impedire nuptias contrahendas, que non dirimunt Etas. Resp. Illud suo loco in aliis casibus verisist At in prohibitione juris naturalis non procedit, ut quet. Quarto jura imperatoria, ut & benè consti sistoria Invariatae Augustanae Confessioni addicta, nu

C

